

O'RDACLAK VA O'RDAK GO'SHTI ISHLAB CHIQRISH TEXNOLOGIYASI

A.T.Soyibjonov

Andijon qishloq xo'jaligi va agrotexnologiyalar instituti assistenti
e-mail:soyibjonovahmadillo0@gmail.com

Sh.Maxsumov

L.Muxtorov

D.Abdullayev

F.To'rabekova

Andijon qishloq xo'jaligi va agrotexnologiyalar institute talabalari
<https://doi.org/10.5281/zenodo.7809657>

Annotatsiya.

Ushbu maqolada o'rdak boqish, ularni yetishtirish va saqlash sharoitlari haqida ma'lumotlar berilgan. Bundan tashqari maqolda o'rdaklarni go'sht maxsuldorligi, ularni go'shtga tayyorlash haqida va go'shtga boqilayotgan o'rdaklarni saqlash sharoiti haqida ma'lumotlar keltirilgan. O'rdaklarning maxsuldor zot va krosslari haqida ham so'z yuritiladi.

Kalit so'zlar: o'rdaklar, o'rdak zotlari, o'rdak krosslari, tirik vazn, go'sht maxsuldorligi, tuxum maxsuldorlik.

O'rdaklar-suvda va suvsiz sharoitda boqilib, go'sht va tuxum yetkazib beradi. Go'sht yunalishidagi o'rdaklar fermalarda o'stirilib, 50-55 kunligida og'irligi 2,2-2,5 kilogrammga yetadi. Inkubatsiya tuxumlari uchun ona o'rdaklar polda, qalin to'shamada saqlanib, doimo yayratish maydoniga chiqib yuradi. O'rdakxona bo'limlarga bo'linib, har bo'limda 25-75 bosh saqlanadi va tug'ish uchun 50x30 sm kenglik va 20 sm balandlikdagi yashikchalar o'rnatiladi. O'rdaklar 1 m² pol yuzasiga 2-3 boshdan joylashtirilib, o'rdakxona harorati +14⁰S, nisbiy namlik 70-80 % bo'lishi va yorug'lik 15-16 soat berilishi zarur.

Adabiyotlar tahlili va metodologiya

Ixtisoslashgan xo'jaliklarda o'rdak jo'jalari katakli batareyalarda 10 kunligigacha 30 boshdan saqlanadi. Bu vaqtda harorat +28⁰ -30⁰S va nisbiy namlik 65-70% bo'lishi lozim. O'rdak jo'jalari 30 kunligidan bo'rdoqiga boqilib, 55 - 60 kunligida tirik vazni 2,1-2,3 kg yetadi. Mahalliy ozuqalar bilan boqilib suvda saqlanadigan o'rdaklar 2 - 3 haftaligidan keyin suvga qo'yiladi. Havzada suvning harorati +14⁰S bo'lishi va 1 ga suv havzasiga 200 boshgacha o'rdak qo'yiladi. Suvda boqilganda 30% gacha ozuqa kam sarflanadi.

O'rdak go'shti ishlab chiqarish hajmi bo'yicha parranda turlari orasida tovuq va kurkadan keyin 3- o'rinda turadi. Aholi jon boshiga o'rdak go'shtini iste'mol qilish bo'yicha dunyoda yetakchi davlatlar: Frantsiya – 4,49 kg, Malayziya – 3,88

kg, Vengriya – 3,68 kg, Bolgariya – 2,91 kg, Xitoy – 2,08 kg. Belarus Respublikasida suvda suzuvchi qushlar go'shti ishlab chiqarishning ulushi eng raqobatbardosh va mashhur parrandachilik mahsulotlaridan biri bo'lishiga qaramay, yalpi mahsulotning 1% ni tashkil qiladi.

Muhokama

O'rdak va g'ozlarning mahsuldorligini oshirish, sanoatni yanada intensiv olib borish usullariga o'tish tabaqalashtirilgan selektsiyani amalga oshirish, ixtisoslashtirilgan otalik va onalik shakllarini yaratish, duragay krosslarni arzonroq sifatli mahsulotlarni taqdim etish tufayli mumkin bo'ldi.

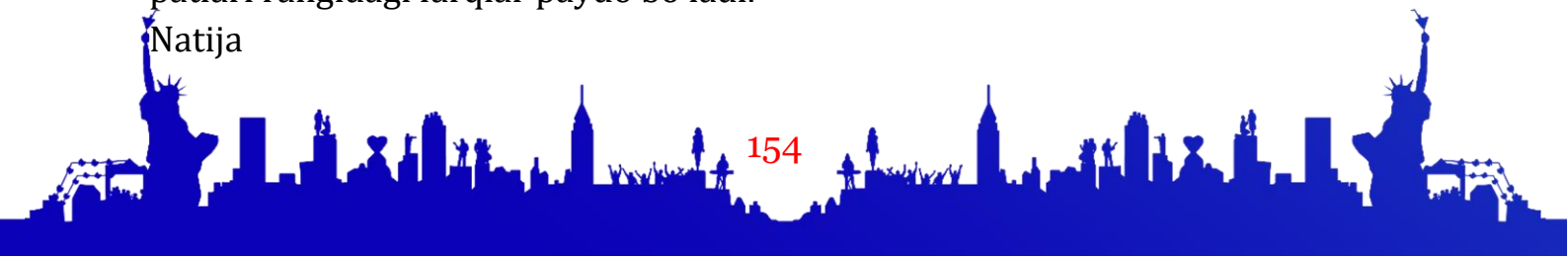
O'zbekistonda mavjud ishlab chiqarish hajmlari ishlab chiqarish quvvatlarining yetarli emasligi va naslchilik jarayonini yetarlicha Parrandaiyalashtirilmaganligi sababli zamonaviy sanoat korxonalarini suvda suzuvchi qushlar uchun naslchilik materiallari bilan to'liq ta'minlamaydi.

Sanoat ahamiyatiga ega o'rdak krosslari: Temp, Temp 1, BCTS 123, Agidel 24, Agidel 345, «SM3» («Cherry Valley Farms», Buyuk Britaniya), «STAR» («Grimaud Freres Selection SAS», Frantsiya).

O'rdaklarning biologik xususiyatlari:

- suvda suzuvchi parranda;
- katta hajmdagi yarim suyuq to'shamani ajratish (namlik 90%);
- yovvoyi ajdodlarning xislatlarini saqlab qolganligi – gala bo'lib yashashi, xurkak;
- ko'plab yuqumli va parazitlar kasalliklarga chidamliligi;
- hajmli yemni quruq va nam shaklda iste'mol qilish qobiliyati (kombinatsiyalangan oziqlantirish);
- 1,5-2 soatdan keyin ovqatni oshqozon-ichak traktidan evakuatsiya qilish;
- havoning ifloslanishiga va qizib ketishiga sezgir (25 ° S dan yuqori);
- faol par, pat almashinuvi, tulash - 65-70 kunlik bo'lganda, mavsumiy va stressli;
- erta go'sht mahsuldorlik - 2,5-3,9 kg konversiya bilan 40-70 g ga o'sishi, Pekin o'rdaklarining tirik vazni 6-7 haftada - 3,5 kg gacha, 10-11 haftada muskus o'rdaklari - 2,3-3,6 kg. ;
- yiliga ikki tsikl bilan 40 hafta ichida tuxum ishlab chiqarish - 220-240 tuxum;
- bir kunlik yoshda kloakada jinsiy bo'rtmalariga ko'ra jinsiga qarab ajratish mumkin, nar o'rdaklarda halqum halqasi bor, xarakterli tovushlarga ko'ra 6-7 haftalik yoshida farqlanish, dumida xarakterli jingalak paydo bo'ladi, tana par patlari rangidagi farqlar paydo bo'ladi.

Natija

O'rdak go'shtini ishlab chiqarish texnologiyasi o'rdaklarni etishtirishning quyidagi usullaridan foydalanishga asoslangan: chuqur to'shamada va to'rti pollarda, qafas batareyalarida va soyabonli yozgi lagerlarda. Dastlabki 3 hafta ichida chuqur to'shamada saqlanganda, o'rdaklar 12 ta bosh/m² zichligi bilan joylashtiriladi, so'ngra boshqa xonalarga o'tkaziladi.

Katta parrandachilik binolarida ular cheklangan maydonga joylashtiriladi, zalning bir qismini plastik qoplama yoki boshqa olinadigan qism bilan ajratib turadi. Bunday alohida hududda zarur mikroiklimni yaratish osonroq. 20 kundan keyin bo'lim olib tashlanadi va o'rdak bolalari xona bo'ylab chiqariladi. Agar shu vaqtgacha ular jinsga qarab bo'linmagan bo'lsa, unda ular rivojlanish darajasiga qarab saralanadi.

O'rdaklar 250-300 ta o'rdaklardan iborat bo'laklarga joylashtiriladi. nar o'rdaklar uchun 6 bosh/m² va urg'ochilar uchun 7 bosh/m². O'rdaklar bunker oziqlantiruvchilardan oziqlanadi, turg'un suv bilan ichimlik idishlaridan sug'oriladi. Ichimlik idishlari to'shama nam bo'lmasligi uchun kanalizatsiya trubasi ustidagi to'rti polga o'rnatiladi. YOzgi lagerlarda o'rdak bolalari 3 haftalikdan boshlab 5-6 bosh/m² zichligida so'yish uchun o'stiriladi.

Lagerlarda o'rdak etishtirish mavsumi havo harorati 15 ° C dan pastga tushmaydigan davri hisoblanadi. YOzgi oromgohlar zarur jihozlar bilan jihozlangan bo'lishi va qattiq yuzaga ega bo'lishi kerak. Parrandalarni oziqlantirishda mahalliy arzon ozuqadan maksimal darajada foydalanish nazarda tutiladi. Noqulay ob-havodan boshpana uchun yengil yozgi binolar yoki shiyponlar xizmat qiladi.

Hayotning dastlabki 2-3 haftasida o'rdaklarda tananing termoregulyatsiya funksiyalari kam rivojlanganligi sababli, bu kunlarda ularni saqlash uchun mo'ljallangan binolar nisbatan yuqori havo haroratini saqlab turish uchun isitish uskunalari bilan ta'minlanishi kerak. 3 haftalik yoshdan keyin o'rdaklarda termoregulyatsiya barqarorlashadi va atrof-muhit havosini isitish endi talab qilinmaydi.

O'rdaklar uchun harorat rejimi bruder ostida va bino ichida haroratning asta-sekin pasayishini ko'zda tutadi. YOrug'lik yosh o'rdaklarning rivojlanishiga ta'sir qiluvchi ekologik omillardan biridir. Parranda go'shti uchun yorug'lik rejimlarini ishlab chiqishda ko'pchilik olimlar umumiy printsipga amal qilishadi- o'sishning birinchi kunlarida kunduzgi soatlar kechayu kunduz, keyin esa asta-sekin kamaytiriladi.

Ilgari, eng keng tarqalgan rejim birinchi 2-3 kun ichida kechayu kunduz yoritish bo'lib, uning davomiyligi asta-sekin 14-16 soatgacha tushirib boriladi .

Xulosa

Zotlari va xususiyatlari: aholi xonadonlarida o'rdakning oq moskva, ukraina oq va kulrang, xaki-kempbell zotlarini parvarish-lash tavsiya etiladi. YOsh o'rdakchalar 24–28 haftada jinsiy yetiladi. To'dada 5–6 makiyonga bitta erkak o'rdak qoldiriladi. Bir mavsumda (5–6 oy) 90–130 ta tuxum qo'yadi. Tuxumi vazni 85–90 g. Tuxumdan jo'ja ochib chiqish muddati 27–28 kun. Voyaga yetgan erkak o'rdak vazni 3–4, makiyoniniki 2,5–3 kg. Go'shti mayin, mazali, parhezboq.

Parvarishlash. O'rdak boqish uchun tomorqa atrofida oqar suv bo'lsa bo'ladi. Risoladagidek oziqlantirilsa va parvarish qilinsa, 50–60 kunlik o'rdak jo'jasi 2–2,5 kilogrammgacha yetadi. Asosiysi, ular ozuqa tanlamaydi. Voyaga yetgan o'rdaklar o'simlik va mayda hasharotlar bilan oziqlanaveradi. E'tiborlisi, o'rdaklar turli xastaliklarga juda chidamli bo'ladi.

Bu borada ularga tovuq, kurka va hatto g'oz ham tenglasha olishmaydi. YAngi tuxumdan chiqqan o'rdakchalar uchun qog'ozdan yoki taxtadan quti bo'lsa kifoya. 20–25 ta jo'ja uchun bir metr kvadrat joy yetarli. Xonadagi harorat 20 daraja bo'lishi zarur. O'n-o'n ikki kundan keyin o'rdakchalarni bemalol ochiq havoga chiqarish mumkin. Ammo ilk kunlari ularga alohida e'tibor qaratish shart. Chunki bir kunlik o'rdakchalar o'zlari ovqatlana olmaydi. Birinchi kuni ularga qaynatilgan tuxumni maydalab, qoshiq bilan yedirish darkor. Ikkinchi kundan o'rdakchalar mustaqil ravishda oziqlana boshlashadi.

Dastlab o'rdakchalar kuniga besh-olti marta oziqlantiriladi. O'rdakchalar xonasida suv va shag'al toshchalar doimo bo'lishi kerak. Ikki haftalik jo'jalar kuniga uch marta ovqatlantirilsa kifoya. O'rdakchalar uch haftalik bo'lguniga qadar oldilaridagi suv chuqur bo'lmasligi shart. Ularning qorinlari pat bilan qoplangandagina suv havzasiga chiqarish tavsiya etiladi. O'rdaklar ochiq suvga qo'yilganida tez et oladi va kasal bo'lmaydi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Edited by Per Jensen. "The Ethology Domestic Animals". 3rd edition. An introductory Text. Linköping Univetsity, Linköping, Sweden. 2021
2. Behaviour of domesticated Birds: Chickens, Turkeys and Ducks 153-167 betlar
3. Епимахова , Е. Э. Интенсивное кормление сельскохозяйственных птиц: учеб. пособие / Е. Э. Епимахова, Н. В. Самокиш, Б. Т. Абилов. – АГРУС; Ставропольский гос. аграр. ун-т, Ставрополь, 2017. – 76 с.
4. Инкубация яиц сельскохозяйственной птицы: метод. рекомендации / под общ. ред. В. И. Фисинина // ВНИТИП. – Сергиев Посад, 2008. – 119 с.

